

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 1997/98:156. I propositionen föreslås att det i upphovsrättslagen skall införas bestämmelser om s.k. kassettersättning. Bestämmelserna syftar till att i viss mån kompensera upphovsmännen för den i och för sig tillåtna privatkopieringen av deras skyddade verk. Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Vidare behandlas i betänkandet fem motionsyrkanden som har väckts med anledning av propositionen.

I ärendet har inkommit skrivelser från Copyswede och Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS) samt från Svenska Magnetbandinstitutet, som även inför utskottet framfört synpunkter på propositionens förslag.

Utskottet tillstyrker bifall till propositionen och avstyrker motionerna.

Till betänkandet har fogats en reservation.

Propositionen

I proposition 1997/98:156 föreslår regeringen (Justitiedepartementet) – efter hörande av Lagrådet – att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Lagförslaget har intagits som bilaga till betänkandet.

Motionerna

1997/98:L27 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag till kassettersättning i enlighet med vad som anförts i motionen.

1997/98:L28 av Tanja Linderborg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring som innebär att en viss del av kassettersättningen skall gå till gemensamma ändamål enligt vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att 26 § tredje stycket andra meningen lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ges följande lydelse: Endast en

organisation som företräder en väsentlig del av ersättningsberättigade svenska upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter på området och som godkänts av Kulturdepartementet har rätt att kräva in ersättningen.

1998/99:L1 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ersättningsnivån höjs till tre öre per minut för att ge utrymme att fördela 33 % av de medel kassettersättningen inbringar efter de kulturpolitiska mål riksdagen satt upp,

2. att riksdagen, i den händelse föregående hemställanspunkt faller, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inom den ersättningsnivå som föreslås i propositionen fördela 33 % av de medel kassettersättningen inbringar efter de kulturpolitiska mål riksdagen satt upp.

Utskottet

Allmän bakgrund

Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) ger ett tidsbegränsat skydd åt den som skapat ett sådant verk. Skyddet innebär att skaparen av verket har rätt att utnyttja detta ekonomiskt, och han har ett visst ideellt betonat inflytande över hur och i vilka sammanhang det används. Har flera medverkat vid tillkomsten av det skyddade verket har var och en av dem upphovsrätt.

Begreppen litterära och konstnärliga verk i lagen är mycket vidsträckta. Till litterära verk räknas bl.a. skönlitteratur och beskrivande framställningar i ord, såsom vetenskapliga arbeten och handböcker. Som konstnärliga verk räknas i princip alla former i vilka verk skapas i syfte att nå en konstnärlig verkan, t.ex. i bild, rörelse eller toner. Till denna grupp hör bl.a. målningar, alster av bildhuggarkonst, sceniska verk som teaterpjäser och koreografiska verk, musikaliska kompositioner både när de framförs och framträder i notskrift samt filmverk, både spelfilmer och under vissa förutsättningar kortfilmer och journalfilmer.

För att en produkt över huvud taget skall anses som ett verk och därmed komma i åtnjutande av skydd enligt lagen måste den ha vad man brukar kalla verkshöjd. Kravet på verkshöjd kan uttryckas så, att en produkt är ett verk om den praktiskt sett inte har kunnat framställas av två personer oberoende av varandra. Utanför skyddet faller idéer och uppslag som flera kan tänkas komma på, vanliga nyhetsmeddelanden, vardagliga samtal, enklare nyttoföremål och andra prestationer av rutinmässig eller alldaglig karaktär.

Ett verk kan framträda i många olika former. Det kan vara fixerat på ett materiellt underlag, dvs. i ett exemplar. Exemplar av verket är inte blott en bok eller en målning som kan ge en omedelbar upplevelse av verket, utan också en grammofonskiva, en filmremsa, en trycksats, en matris osv., som endast medelbart kan ge en sådan upplevelse. Verket kan också framträda i obeständig form, t.ex. i uppläsarens ord, i tonerna av ett musikstycke, i bilden på filmduken eller på TV-skärmen. Alla former vari verket framträder faller inom dess skyddssfär, även bearbetningar.

Upphovsmannens rätt att ekonomiskt utnyttja sitt verk innefattar en principiell ensamrätt att framställa exemplar av verket och att göra det tillgängligt för allmänheten, t.ex. genom att framföra eller visa det offentligt och sprida exemplar av verket. Som framställning av exemplar anses bl.a. inspelning av verket på band eller annan anordning från vilken det kan återges.

Upphovsrättslagen innehåller också – efter lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1994 – regler om rätten till fotografier. Dessa innebär bl.a. att bilder som uppfyller kravet på verkshöjd skyddas på samma sätt som konstnärliga verk.

Det upphovsrättsliga skyddet gäller numera – till följd av lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1996 – som regel under upphovsmannens livstid och till utgången av det sjuttionde året efter hans död.

I upphovsrättslagen finns också bestämmelser om skydd för vissa prestationer som, även om de inte kan betecknas som litterära eller konstnärliga verk, har ett visst samband med sådan verksamhet och påkallar skydd efter liknande principer som gäller för upphovsrätten. Sådana s.k. närstående rättigheter ger musiker, sångare, skådespelare och andra utövande konstnärer ett rättsligt skydd då de framför litterära eller konstnärliga verk. Dessa framföranden får inte utan konstnärens samtycke spelas in på film, varmed jämföras videogram, på fonogram (grammofonskivor, kassetband, m.m.) eller på annan anordning genom vilken de kan återges. De får inte heller utan rättighetshavarens samtycke sändas ut i bl.a. radio eller TV. Inspelningar av framföranden får mångfaldigas endast med konstnärens medgivande. Vidare gäller att utövande konstnärer har rätt till ersättning då ljudinspelningar används vid radio- eller TV-sändningar eller utnyttjas offentligt i förvärvssyfte. För de utövande konstnärerna gäller en 50-årig skyddstid, räknad från framförandet. Genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 juni 1995 fick de närstående rättighetshavarna en ensamrätt att göra exemplar av sina prestationer tillgängliga för allmänheten – även genom uthyrning – vilket innebär att samma grundbefogenheter numera gäller för dessa rättighetshavare som för upphovsmännen.

Till de närstående rättigheterna räknas också det skydd som framställare av ljudupptagningar (t.ex. skivproducenter), framställare av upptagningar av rörliga bilder (t.ex. filmproducenter), radio- och TV-företag, framställare av kataloger samt fotografer har enligt upphovsrättslagen. Fonogram får inte utan producentens samtycke eftergöras eller föras över till andra anordningar genom vilka de kan återges. Vidare har fonogramproducenten rätt till ersättning då ljudupptagningen används vid radio- eller TV-sändning eller utnyttjas offentligt i förvärvssyfte. Beträffande radio- och TV-sändningar gäller att de inte utan företagets medgivande får återutsändas eller spelas in på en anordning genom vilken de kan återges. Gjorda inspelningar får inte överföras till någon annan sådan anordning såvida inte företaget samtycker. Samma rätt till exemplarframställning gäller för fotografer som för upphovsmän.

Skyddet för upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter är i vissa avseenden inskränkt av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. Ett av de grundläggande inslagen i den svenska upphovsrätten är att rätten inte skall gripa in i privatlivet och att var och en som huvudregel skall få framställa exemplar av verk för *enskilt bruk*. Sålunda får var och en framställa

exemplar av offentliggjorda verk om det sker för enskilt bruk (12 § upphovsrättslagen). Exemplaren får inte användas för något annat ändamål, och bestämmelsen ger inte heller rätt att för eget bruk låta en utomstående framställa bl.a. exemplar av musikaliska verk och filmverk. Exempelvis får man inte med stöd av bestämmelsen låta ett biträde i en skivaffär kopiera en cd-skiva med musik till en kassett som man sedan skall lyssna på hemma. Att framställningen skall ske för eget bruk förutsätter att den sker för framställarens eget behov eller åt hans eller hennes närmaste familje- eller vänkrets. Den kan också ske i vissa andra situationer, t.ex. åt kolleger på arbetsplatsen.

Den som gör intrång i de rättigheter som lagen ger upphovsmän och andra rättighetshavare kan dömas till straff och förpliktas utge skadestånd.

Rättigheterna enligt upphovsrättslagen tillämpas i första hand endast på svenska verk och prestationer. Det upphovsrättsliga skyddssystemet är dock internationellt, och de flesta länder är bundna av internationella konventioner på området. Den viktigaste av konventionerna är Bernkonventionen från år 1886 för skydd av litterära och konstnärliga verk. Denna har i dag drygt 100 medlemsstater. Konventionen bygger på principen om nationell behandling, vilken innebär att stater som är bundna av konventionen är skyldiga att ge upphovsrättsligt skydd åt verk från alla andra konventionsländer på samma sätt som man skyddar sina egna verk. Ett liknande internationellt skyddssystem gäller på de närliggande rättigheternas område, framför allt genom Romkonventionen från år 1961 om skydd för utövande konstnärer, fonogramframställare och radioföretag. Även avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS) innehåller internationella åtaganden på det upphovsrättsliga området.

I upphovsrättslagen har regeringen bemyndigats att – under förutsättning av ömsesidighet eller om det följer av ett avtal med en främmande stat eller en mellanfolklig organisation som riksdagen godkänt – föreskriva att lagen skall tillämpas med avseende på andra länder. Sådana föreskrifter har meddelats i internationell upphovsrättsförordning (1994:193).

Utskottet kommer nedan – efter en redovisning av propositionens förslag i huvuddrag – att under skilda rubriker ta upp de frågor i propositionen som har aktualiserats motionsvis.

Propositionens förslag i huvuddrag

I propositionen föreslås att det i upphovsrättslagen skall införas en rätt till ersättning för upphovsmän och vissa närliggande rättighetshavare när upptagningsanordningar sprids till allmänheten, s.k. kassettersättning. Bakgrunden är enligt propositionen att den alltmera ökande privatkopieringen av musik och videogram påverkar rättighetshavarnas situation, eftersom de privat framställda exemplaren konkurrerar med det av ensamrätten täckta kommersiella mångfaldigandet. Rättighetshavarna riskerar att förlora inkomster eftersom försäljningen av exemplar av vissa typer av verk och prestationer minskar. Syftet med nu föreslagna bestämmelser är att i viss mån kompensera rättighetshavarna för den i och för sig tillåtna privatkopieringen av deras skyddade verk.

Förslaget bygger på en inom Justitiedepartementet upprättad promemoria (Ds 1996:61) Kassettersättning m.m. Promemorian har remissbehandlats.

Ersättningsordningen skall enligt förslaget utformas på civilrättslig grund utan offentlighetsrättsliga inslag. Ersättning skall betalas för anordningar på vilka ljud eller rörliga bilder kan tas upp och som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk. Vissa sådana anordningar skall undantas från ersättningsrätten, bl.a. anordningar som skall användas för syn- eller hörselskadade. Ersättningen skall betalas av näringsidkare som i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar eller importerar anordningarna.

Rätten till ersättning skall tillkomma upphovsmän till skyddade verk som sänts ut i radio eller TV eller som har tagits upp på anordningar genom vilka de kan återges. Även utövande konstnärer, framställare av ljudupptagningar, framställare av upptagningar av rörliga bilder och fotografer skall ha rätt till ersättning. Ersättningen skall vara två öre för varje möjlig upptagningsminut, dock högst sex kronor för varje anordning.

Endast sådana organisationer som företräder ett flertal ersättningsberättigade rättighetshavare skall kunna göra gällande rätten till ersättning. Organisationen skall bestämma hur ersättningen skall fördelas mellan de ersättningsberättigade. Rättighetshavare som inte företräds av organisationen skall vara likställda med rättighetshavare som organisationen företräder. Ersättningssskyldiga näringsidkare skall anmäla sig hos en organisation och lämna redovisning till denna. Rätten till kassettersättning skall tillämpas på verk och prestationer med anknytning till EES-området.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Införande av kassettersättning

Inskränkningen i 12 § upphovsrättslagen om rätt till kopiering för enskilt bruk gör det möjligt att utan tillstånd från upphovsmannen och utan ersättning till denne göra t.ex. bandinspelningar av musik, filmer och videogram, antingen från en annan inspelning eller från radio eller TV. Den nuvarande reproduktionstekniken möjliggör för enskilda människor att framställa exemplar av verk i en omfattning och med en kvalitet som var helt otänkbar när de nuvarande reglerna om exemplarframställning kom till. Sålunda gör tekniken det möjligt att snabbt framställa ett stort antal exemplar, vilket tidigare reproduktionsteknik knappast medgav. Det är i dag också möjligt att framställa kopior som i många fall är av lika hög kvalitet som originalet. Med den kommande digitala tekniken blir dessa förhållanden än mer påtagliga.

Frågan om införande av en avgift på bandmaterial som används vid ljud- och videospelningar har mot denna bakgrund varit föremål för överväganden i skilda sammanhang, bl.a. i samband med utskottets behandling våren 1993 av regeringens proposition 1992/93:214 om vissa ändringar i upphovsrättslagen. I den då aktuella propositionen uttalades ett principiellt stöd för införandet av upphovsrättsliga avgifter på oinspelade band och liknande ljud- och bildbärare, eftersom rättighetshavarna svårigen kunde få skälig kompensation på annat sätt. Några lagstiftningsåtgärder föreslogs inte i den propositionen. I stället hänvisades till det pågående arbetet med ett EG-direktiv på området, och det anfördes att regeringen uppmärksamt skulle följa utveckl-

ingen när det gällde dels vilka nationella lösningar som valdes i andra länder, dels hur lösningarna fungerade i praktiken. Om det visade sig att det var möjligt att åstadkomma en effektiv uppbörd inom ramen för en nationell ordning, kunde det enligt regeringen för svenskt vidkommande finnas skäl att införa en sådan ersättningsrätt även om det slutliga resultatet av det pågående arbetet inom EG ännu inte var klart.

I sitt av riksdagen godkända betänkande 1992/93:LU44 hälsade utskottet med tillfredsställelse den tydliga markering av frågans angelägenhetsgrad som kom till uttryck i den då aktuella propositionen. Utskottet utgick från att regeringen så snart som det var möjligt, med beaktande av kraven på en effektiv uppbörsordning, skulle återkomma till riksdagen med lagstiftningsförslag.

I den nu aktuella propositionen erinras om att EG-kommissionen med största sannolikhet inte inom överskådlig tid kommer att lägga fram något förslag om harmonisering av de olika ersättningsordningar som finns i EU:s medlemsländer.

Rolf Dahlberg m.fl. (m) yrkar i motion 1997/98:L27 att propositionen skall avslås. Motionärerna menar att det är principiellt felaktigt att införa kassettersättningen, eftersom man inte i förväg vet om kassetterna kommer att användas till inspelning av upphovsrätligt skyddade verk. Vidare hävdar motionärerna att den i upphovsrättslagen tillåtna privatkopieringen har räknats in det pris som konsumenten betalar vid köp av fonogram. Enligt motionärernas mening är den föreslagna kassettersättningen att betrakta som en extra skatt.

Utskottet vill för sin del först erinra om att den grundläggande tanken med en upphovsrättsligt förankrad rätt till ersättning för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk är att kompensera upphovsmännen för det tillåtna förfogandet över deras verk. Lagstiftning om sådan ersättning finns sedan länge i många länder. I dag finns sådan rätt till ersättning i de flesta länder inom EU, nämligen i Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Tyskland och Österrike. Liknande system finns i bl.a. Island och Schweiz. I en del länder har ersättningen fått en utformning som i vissa avseenden har drag av en offentlig-rättslig avgiftsordning. I förevarande proposition har man undvikit sådana lösningar och i stället valt en rent upphovsrättslig, dvs. civilrättslig, utformning. Den föreslagna kassettersättningen kan således inte betraktas som en skatt.

Däremot är det i och för sig riktigt att marknadspriset på t.ex. cd-skivor allmänt sett kan påverkas av möjligheten till privatkopiering, varför upphovsmannen skulle kunna sägas få en viss ersättning för kopieringen genom det pris som konsumenterna betalar. Samtidigt måste beaktas att ett omfattande utnyttjande sker utan att rättighetshavarna får någon ekonomisk kompensation för det och att den tekniska utvecklingen på kopieringsområdet har ändrat förutsättningarna för framställning av exemplar av verk för enskilt bruk. Innebörden av upphovsrättslagens bestämmelse om rätt att utan tillstånd från upphovsmannen och utan ersättning till denne göra inspelningar av bl.a. musik och filmer kan sålunda i betydande avseenden sägas ha förändrats i takt med denna utveckling. Att upphovsmännen i någon mån komp-

enstras för den konkurrens som ett sådant utnyttjande innebär är, enligt utskottets mening, både rimligt och önskvärt.

Mot den angivna bakgrunden anser utskottet i likhet med regeringen att bestämmelser om kassettersättning bör införas. Härav följer att utskottet avstyrker bifall till motion 1997/98:L27.

Ersättningens nivå och fördelning

Ersättning skall enligt propositionen betalas med två öre för varje möjlig upptagningsminut på anordningarna. Om det skulle visa sig att ersättningen orimligt kommer att drabba konsumenterna eller få en skadlig inverkan på marknaden, kan man behöva överväga om beloppet måste sättas lägre.

Med hänsyn till att upptagningsanordningarnas kapacitet utvecklas genom ny teknik anser regeringen att ett tak bör sättas för ersättningen. För vissa digitala anordningar kan det vara svårt att fastställa en speltid i egentlig mening. Det föreslås att ersättningen aldrig skall överstiga sex kronor för varje anordning. Enligt regeringens uppfattning bör samma ersättning gälla för alla slags upptagningsanordningar.

Det framlagda förslaget innebär att en organisation skall fördela ersättningen till de ersättningsberättigade rättighetshavarna. Med ledning av erhållna uppgifter om t.ex. radiosändningars innehåll och sålda skivor kan organisationen fördela ersättningen mellan de rättighetshavare som har rätt till den. Organisationen skall fördela hela ersättningen, efter avdrag för skälig ersättning för organisationens omkostnader. Organisationen bestämmer de närmare principerna för hur fördelningen skall göras. Vad organisationen bestämmer får giltighet mot de rättighetshavare som står utanför organisationen. Utomstående rättighetshavare får inte diskrimineras.

Av propositionen framgår vidare som tidigare nämnts att ersättningsordningen bör utformas på civilrättslig grund utan offentligrättsliga inslag. Redan av kravet på en civilrättslig ordning följer att all ersättning bör utbetalas till de enskilda ersättningsberättigade. Det bör således, enligt regeringens mening, inte föreskrivas i lagen – vilket är fallet i många andra länder – att en förvaltande organisation skall underlåta att fördela en viss del av ersättningen och i stället använda denna ersättning för gemensamma ändamål. En sådan ordning skulle, enligt vad regeringen anför, vara olämplig eftersom ersättningen då fick skattekaraktär. I likhet med vad som gäller på andra områden bör i stället lagen lämna det öppet för rättighetshavarna att komma överens med organisationen, genom medlemskap i denna eller genom särskilda avtal, om att en viss del av deras ersättning inte skall utbetalas utan användas för andra ändamål, t.ex. utbildningsinsatser, stipendier eller bidrag till nyskapande projekt med begränsat marknadsunderlag.

Ewa Larsson (mp) framhåller i motion 1998/99:L1 att det föreslagna ersättningssystemet i huvudsak gynnar kommersiell musik medan exempelvis folkmusikens utövare drabbas av ökade kostnader. Motionären anser i första hand att ersättningen bör vara tre öre för varje möjlig upptagningsminut för att på detta sätt skapa utrymme för att använda 33 % av ersättningen i enlighet med de kulturpolitiska mål som riksdagen har ställt upp. I andra hand anser motionären att – även med den av regeringen föreslagna ersättningsni-

vån – ovan nämnda andel av ersättningen bör användas till ändamål som står i överensstämmelse med de kulturpolitiska målen. I motionen begärs tillkännagivanden i enlighet härmed (yrkandena 1 och 2).

Ett liknande yrkande finns i motion 1997/98:L28 av Tanja Linderborg m.fl. (v). I motionen hemställs att riksdagen hos regeringen skall begära förslag som innebär att en tjugondel av ersättningen används för gemensamma ändamål. Motionärerna anser att medlen skall fördelas i samråd med organisationerna på området och användas för att genomföra nya projekt på t.ex. folkmusikområdet (yrkande 1).

Utskottet delar regeringens uppfattning att ersättningsordningen bör utformas på civilrättslig grund och inte som en offentligrättslig avgift. Härav följer att, för det fall en viss del av ersättningen skall användas för gemensamma ändamål, en sådan ordning får åstadkommas avtalsvägen. Det anförda innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom motionsönskemålen om en lagstadgad skyldighet att använda en viss andel av ersättningen till gemensamma ändamål. Utskottet har ingen erinran mot den i propositionen föreslagna ersättningsnivån.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1998/99:L1 yrkandena 1 och 2 samt yrkande 1 i motion 1997/98:L28.

Behörighet att uppbära ersättningen, m.m.

Rätten till ersättning skall enligt propositionen tillkomma den enskilde rättighetshavaren. Det är emellertid inte realistiskt att överlåta till denne att själv kräva in ersättningen. I andra länder har man genomgående valt att i stället låta en organisation bevaka och förvalta rätten. Genom att upplåta åt en organisation att bevaka, kräva in och betala ut ersättningen får man enligt regeringen en samordning som besparar de ersättningskyldiga ett stort antal ersättningskrav. I propositionen föreslås därför att rätten till ersättning skall kunna göras gällande endast av sådana organisationer som företräder ett flertal ersättningsberättigade svenska upphovsmän och närstående rättighetshavare på området. Organisationen får och skall kräva in ersättningen också i de fall där rättighetshavarna, i upphovsrättslagens mening, inte företräds av organisationen. I organisationens rätt att kräva in ersättningen ligger att den får träffa avtal om uppbörden av ersättningen. Genom den föreslagna regleringen säkerställs att samtliga ersättningsberättigades krav görs gällande samtidigt.

Den föreslagna bestämmelsen utesluter inte att det kan finnas flera organisationer som uppfyller lagens krav på representativitet och som alltså är legitimerade att kräva in ersättning. Har en näringsidkare emellertid betalat ut ersättning för vissa anordningar till en sådan organisation är han naturligtvis inte skyldig att betala ersättning för samma anordningar till en annan organisation.

I motion 1997/98:L28 av Tanja Linderborg m.fl. (v) görs det gällande att den föreslagna ordningen beträffande ersättningsrättens förvaltning kan leda till ovälkomna tillämpningsproblem för rättighetshavarna. Risker finns enligt motionärerna att flera olika organisationer konkurrerar mer eller mindre seriöst. Mot denna bakgrund förordas i motionen att endast en organisation

som företräder en väsentlig del av de ersättningsberättigade och som har godkänts av Kulturdepartementet skall ha rätt att kräva in ersättningen (yrkande 2).

Utskottet vill för sin del framhålla vikten av att systemet för att göra gällande krav på ersättning blir såväl smidigt som kostnadseffektivt. Det är ett känt faktum att upphovsmännens och de närstående rättighetshavarnas organisationer i dag har stor erfarenhet av hur man effektivt administrerar ersättningssystem som rör ett mycket stort antal användare. Genom att upplåta åt en organisation att administrera ersättningen skapas därför, som också regeringen framhållit, betydande samordningsvinster.

Den i propositionen föreslagna ordningen för ersättningsrättens förvaltning torde enligt utskottet tillgodose rimliga krav på en effektiv administration. Någon anledning att, på det sätt motionärerna förespråkar, monopolisera förvaltningen föreligger inte. Utskottet förutsätter emellertid att regeringen noga följer hur ersättningssystemet kommer att fungera i den praktiska tillämpningen och vid behov tar de initiativ som kan vara påkallade.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen såvitt avser 26 k § upphovsrättslagen och avstyrker bifall till motion 1997/98:L28 yrkande 2.

Utöver vad utskottet anført i det föregående föranleder propositionen och motionerna inte några uttalanden från utskottets sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen avslår motion 1997/98:L27,
res. (m)
2. beträffande *ersättningsnivån m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1997/98:L28 yrkande 1 och 1998/99:
L1 yrkandena 1 och 2,
3. beträffande *ersättningssystemets administration*
att riksdagen med avslag på motion 1997/98:L28 yrkande 2 antar
26 k § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om
upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
4. beträffande *lagförslaget i övrigt*
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen
(1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk i den
mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan.

Stockholm den 12 november 1998

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Henrik S Järrel (m), Marina Pettersson (s), Elizabeth Nyström (m), Roland Larsson (s), Christina Nenes (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Viviann Gerdin (c), Ulf Nilsson (fp) och Raimo Pärssinen (s).

Reservation

Avslag på propositionen (mom. 1)

Stig Rindborg, Henrik S Järrel, Elizabeth Nyström och Berit Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Utskottet vill” och på s. 7 slutar med ”motion 1997/98:L27” bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet för det första att det är oacceptabelt att införa s.k. kassettersättning för anordningar som man inte ens vet kommer att användas för kopiering av ett upphovsrättsligt skyddat verk.

Även om anordningarna används för att spela in sådana verk är det enligt utskottet för det andra inte rimligt att belägga dem med ytterligare avgifter, eftersom möjligheterna till kopiering av upphovsrättsligt skyddade verk för enskilt bruk redan har beaktats vid prissättningen av den produkt som kopieras. Den i propositionen föreslagna ersättningen innebär helt enkelt att konsumenterna får betala för samma sak två gånger, utöver att såväl tomkassetter som oinspelade cd-skivor också är belagda med omsättningsskatt, vilken tillfaller staten. En kassettersättning kan sålunda, enligt utskottets mening, inte betraktas som någonting annat än en extra skatt som syftar till att finansiera regeringens kulturpolitik. En sådan finansiering bör därför i stället ske i vanlig ordning öppet över statsbudgeten.

Mot den nu angivna bakgrunden anser utskottet att riksdagen, med bifall till motion 1997/98:L27, bör avslå det i propositionen framlagda lagförslaget.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen med bifall till motion 1997/98:L27 avslår propositionen,

